

Greek

THE NETHERLANDS (ROTTERDAM)

Eye Care with Optometrists

Co-funded by
the European Union

Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

GRANT AGREEMENT NUMBER – 10111173

Ολλανδία (Ρότερνταμ) – Οφθαλμολογική φροντίδα με οπτομέτρες (επαγγελματίες οπτικής φροντίδας)

Πλαίσιο και κατάσταση: Η ζήτηση για οφθαλμολογική φροντίδα στην Ολλανδία προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά έως το 2040, με αποτέλεσμα τα εξειδικευμένα ιατρεία του Νοσοκομείου Οφθαλμολογίας του Ρότερνταμ (REH) να γεμίζουν με ασθενείς παρακολούθησης που δεν χρειάζονται πλέον την ειδική γνώση οφθαλμιάτρου.

Για να διασφαλιστεί η επάρκεια για πιο σύνθετες περιπτώσεις, το REH δημιούργησε ένα ενδιάμεσο Κέντρο Οπτομετρίας — σύμφωνα με την εθνική πολιτική «τη σωστή φροντίδα στο σωστό μέρος» — όπου οπτομέτρες παρακολουθούν ανεξάρτητα, επιλεγμένες ομάδες ασθενών, επεκτείνοντας το πεδίο δράσης τους και μειώνοντας το φόρτο εργασίας του νοσοκομείου.

Το Κέντρο ανέλαβε την τακτική παρακολούθηση ασθενών μετά από υαλοειδική χειρουργική (VR) και γλαύκωμα, που πλέον γίνεται από οπτομέτρες με προηγμένη εκπαίδευση και εξειδικευμένη πρακτική.

Η ανάθεση της φροντίδας παρακολούθησης σε σταθερούς ασθενείς με γλαύκωμα και VR αποδεσμεύει τους οφθαλμιάτρους ώστε να επικεντρωθούν σε πιο σύνθετες νέες περιπτώσεις.

Η πρώτη αξιολόγηση δείχνει υψηλό βαθμό ικανοποίησης μεταξύ ασθενών, οπτομετρών και οφθαλμιάτρων, αν και οι οπτομέτρες επισημαίνουν ότι υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την ισορροπία των καθηκόντων μεταξύ του κέντρου και του νοσοκομείου.

Δομή και προϋποθέσεις: Το Κέντρο Οπτομετρίας, ενσωματωμένο στο Νοσοκομείο Οφθαλμολογίας Ρότερνταμ (REH), λειτουργεί ως «ενδιάμεσο» επίπεδο φροντίδας: οι οφθαλμιάτροι παραπέμπουν σταθερούς ασθενείς με γλαύκωμα και μετά από υαλοειδική χειρουργική (VR) που πληρούν αυστηρά πρωτόκολλα — π.χ. Δείκτη Οπτικού Πεδίου (VFI) πάνω από 80% και χρονικό διάστημα επανεξέτασης πάνω από 6 μήνες για το γλαύκωμα ή απλές περιπτώσεις μετά από VR — σε οπτομέτρες με προηγμένη εκπαίδευση που ασκούν ανεξάρτητα το επάγγελμά τους.

Για να διασφαλιστεί η ποιότητα και η συνέχεια της φροντίδας, οι οπτομέτρες αυτοί εναλλάσσονται στα ειδικά ιατρεία του REH, χρησιμοποιούν τον ίδιο διαγνωστικό εξοπλισμό και το ίδιο ηλεκτρονικό αρχείο ασθενούς με τους οφθαλμιάτρους, και μπορούν να λαμβάνουν άμεσα ηλεκτρονικές συμβουλές από ειδικούς ώστε να αποφεύγονται περιττές παραπομπές.

Αναλαμβάνουν πλήρη νομική ευθύνη, ακολουθούν τον κώδικα δεοντολογίας της Ολλανδικής Ένωσης Οπτομετρών (OVN) και τις εθνικές οδηγίες πρακτικής, και είναι πιστοποιημένοι να χορηγούν διαγνωστικά φαρμακευτικά σκευάσματα.

Το σύστημα αυτό αποδεσμεύει τους οφθαλμιάτρους στην ενασχόληση τους με πιο σύνθετες περιπτώσεις, διατηρεί την ερευνητική ακεραιότητα (όλα τα δεδομένα παρακολούθησης καταγράφονται στο κοινό ηλεκτρονικό αρχείο), υποστηρίζει την εθνική πολιτική «τη σωστή φροντίδα στο σωστό μέρος» και προσφέρει στους οπτομέτρους μια βελτιωμένη επαγγελματική πορεία με μεγαλύτερη κλινική αυτονομία.

Πεδίο εφαρμογής πιλοτικού προγράμματος: Γενικός στόχος είναι η παρακολούθηση ασθενών σε ένα εξειδικευμένο κέντρο που λειτουργεί υπό την ευθύνη εκπαιδευμένων οπτομετρών, μειώνοντας έτσι τον φόρτο των ειδικών ιατρών (οφθαλμιάτρων).

Η μεταφορά περισσότερων σταθερών περιστατικών παρακολούθησης από το Νοσοκομείο Οφθαλμολογίας Ρότερνταμ (REH) στο Κέντρο Οπτομετρίας παρουσιάζεται ως μια "win-win" (λύση με πολλαπλά οφέλη) για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη:

- **Ασθενείς:** Εξυπηρετούνται σε έναν μικρό, οικείο χώρο, με μικρότερη αναμονή για απεικονιστικές εξετάσεις και συνεχή φροντίδα υψηλής ποιότητας, ενώ παράλληλα αποδεσμεύονται ραντεβού για νέες, πιο σύνθετες περιπτώσεις.
- **Ασφαλιστικοί οργανισμοί:** Εξασφαλίζουν καλύτερη πρόσβαση σε εξειδικευμένη φροντίδα, με χαμηλότερο κόστος ανά ασθενή, χωρίς να χάνεται η ποιότητα.
- **REH (Νοσοκομείο):** Κερδίζει σε χωρητικότητα για προηγμένες θεραπείες, προωθεί τη στρατηγική "φροντίδα πιο κοντά στο σπίτι" και διατηρεί ενεργούς και κινητοποιημένους τους έμπειρους οπτομέτρους του.
- **Οφθαλμιάτροι:** Μπορούν να επικεντρωθούν σε περιστατικά που πραγματικά απαιτούν την εξειδίκευσή τους.
- **Οπτομέτρες:** Αποκτούν ευρύτερους και πιο αυτόνομους ρόλους, με μεγαλύτερη ποικιλία και ικανοποίηση στην εργασία τους.

Ανάλυση καθηκόντων: Οι οπτομέτρες διαχειρίζονται ανεξάρτητα ασθενείς, ακολουθώντας αυστηρά πρωτόκολλα παραπομπής και παρακολούθησης. Τα νομικά και κλινικά πρότυπα διασφαλίζουν την ασφάλεια της φροντίδας.

Το Κέντρο Οπτομετρίας λειτουργεί αυστηρά εντός των νομικών ορίων που ισχύουν στην Ολλανδία για τους οπτομέτρους και επικεντρώνεται σε δύο βασικά καθήκοντα: (1) Έλεγχος για οφθαλμολογικές παθήσεις και παραπομπή των ασθενών, όταν χρειάζεται, (2) Επανεξετάσεις ασθενών με χρόνια οφθαλμολογικά προβλήματα που έχουν παραπεμφθεί από γενικό ιατρό ή οφθαλμίατρο.

Οι απαιτούμενες δεξιότητες περιλαμβάνουν:

- Χορήγηση διαγνωστικών φαρμάκων (τροπικαμίδη, οξυβουπροκαΐνη, κυκλοπεντολάτη)
- Συνεργασία μεταξύ ειδικοτήτων, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τη διαχείριση φακέλων και τη μεταβίβαση πληροφορίας
- Σαφή και αποτελεσματική επικοινωνία με τον ασθενή
- Κλινική λήψη αποφάσεων με αυτονομία
- Τεκμηριωμένη επάρκεια στη διάγνωση και αξιολόγηση γλαυκώματος, οφθαλμικής υπέρτασης και συναφών παραγόντων κινδύνου

Εκπαιδευτικές ανάγκες: Οι οπτομέτρες οφείλουν να διατηρούν και να ανανεώνουν τις δεξιότητές τους μέσω κυκλικής εργασίας σε διάφορα τμήματα του νοσοκομείου, με έμφαση στην **διαγνωστική επάρκεια** και τη **διεπιστημονική συνεργασία**.

Η σημαντικότερη ευκαιρία μάθησης προκύπτει από την **πρόκληση του διπλού ρόλου** — δηλαδή, το μοίρασμα του χρόνου τους μεταξύ του Κέντρου Οπτομετρίας και του Νοσοκομείου REH — γεγονός που **ενισχύει την ανάγκη και αξία της εμπλοκής τους** και στα δύο περιβάλλοντα.

Παράδειγμα ανακατανομής αρμοδιοτήτων:

Η ανακατανομή αρμοδιοτήτων στο REH δεν αποτελεί πλέον πιλοτικό εγχείρημα: το Κέντρο Οπτομετρίας πραγματοποιεί πλέον τακτικά ιατρεία παρακολούθησης, χάρη στην υποστήριξη των οφθαλμιάτρων, την κρατική πολιτική «η σωστή φροντίδα στο σωστό μέρος» και την αναζήτηση από πλευράς ασφαλιστικών ταμείων πιο οικονομικών λύσεων.

Οι οπτομέτρες εκτιμούν την αυτονομία τού να βλέπουν ασθενείς χωρίς να περιμένουν έγκριση από γιατρό. Ωστόσο, αναφέρουν ότι η εργασία μπορεί να επαναλαμβάνεται και ότι το επάγγελμα αντιμετωπίζει κυρίως ελλείψεις προσωπικού, ιδίως σε θέσεις που απαιτούν ανεξάρτητη άσκηση καθηκόντων.

Το επόμενο βήμα — όπου οι οπτομέτρες θα λειτουργούν ως **“φύλακες εισόδου”** αξιολογώντας νέες παραπομπές — βασίζεται σε σαφές κλινικό πλαίσιο, αλλά συναντά αντιστάσεις από παλαιότερους σε εμπειρία οφθαλμιάτρους, λόγω ανησυχιών για την πολυπλοκότητα των περιστατικών, τα μοντέλα πληρωμής και την εμπιστοσύνη στην παραϊατρική τεχνογνωσία. Αντίθετα, **νεότεροι γιατροί και γενικοί ιατροί εμφανίζονται πιο θετικοί**.

Για την επιτυχία του μοντέλου απαιτούνται:

- **Καθορισμένη αποζημίωση** για τις επισκέψεις στους οπτομέτρες
- **Ενίσχυση της δια-επαγγελματικής εμπιστοσύνης**

- **Ευρύτερη κατανόηση της αναγκαιότητας της ανακατανομής καθηκόντων** για πιο προσβάσιμη και οικονομικά βιώσιμη οφθαλμολογική φροντίδα
- **Ανταλλαγή καλών πρακτικών** από άλλες περιοχές και ειδικότητες

Ευκαιρίες και περιορισμοί: Η ετήσια ανασκόπηση του Κέντρου Οπτομετρίας ανέδειξε τα εξής σημεία:

- **Οργάνωση & εμπιστοσύνη προσωπικού:** Χρειάστηκαν αρκετοί μήνες για να εξομαλυνθούν οι δυσκολίες στην εργασία, αλλά οι οπτομέτρες απέκτησαν σταδιακά αυτοπεποίθηση και πλέον βλέπουν το κέντρο ως «δικό τους χώρο».
- **Κλινική συνεργασία:** Οι αναθεωρημένες διαδικασίες παραπομπής και συνεννόησης μείωσαν τη σύγχυση του αρχικού σταδίου· οι οφθαλμίατροι που ειδικεύονται στη VR και το γλαύκωμα πλέον εμπιστεύονται τη διαδικασία και δηλώνουν ότι εξοικονομούν χρόνο.
- **Φόρτος εργασίας:** Οι οπτομέτρες αναφέρουν αυξημένη προσπάθεια και περισσότερες ώρες. Για την αντιμετώπιση του φόρτου προσλήφθηκαν δύο επιπλέον έμπειροι οπτομέτρες.
- **Αποδοχή από ασθενείς:** Αρχικά, ορισμένοι ασθενείς προτιμούσαν να δουν οφθαλμίατρο, αλλά οι περισσότεροι πείστηκαν μετά την πρώτη επίσκεψη.
- **Εμπειρία ασθενούς:** Οι δείκτες εμπειρίας των ασθενών (PREM) αγγίζουν κατά μέσο όρο το 9/10, δεν έχουν καταγραφεί παράπονα και η πλειονότητα των ασθενών δηλώνει ότι επιθυμεί να συνεχίσει την παρακολούθηση στο κέντρο.

Συνοψίζοντας, το μοντέλο προσφέρει:

- καλύτερη πρόσβαση για τους ασθενείς
- επαγγελματική εξέλιξη και περισσότερη αυτονομία για τους οπτομέτρες,
- βέλτιστη αξιοποίηση πόρων,
- αυξημένη διαθεσιμότητα των ειδικών,
- και υψηλή ικανοποίηση ασθενών.

Ωστόσο οι περιορισμοί του μοντέλου περιλαμβάνουν:

- Το αρχικό στάδιο προσαρμογής και εκπαίδευσης
- τον αυξημένο φόρτο για τους οπτομέτρες,
- και την ανάγκη για συνεχή αποσαφήνιση των πρωτοκόλλων και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ασθενών.

Κύρια ευρήματα:

- Τόσο οι οπτομέτρες όσο και οι οφθαλμίατροι συνεργάστηκαν για τη διαμόρφωση μιας διεπιστημονικής **συμφωνίας** σχετικά με την εφαρμογή της ανακατανομής καθηκόντων (task shifting).
- Η συμφωνία αυτή περιλαμβάνει έναν **Κώδικα Δεοντολογίας** για τους οπτομέτρες, καθώς και **πρωτόκολλα** που καθορίζουν: α. Ποιες αρμοδιότητες

μπορούν να μεταβιβαστούν από τους οφθαλμιάτρους στους οπτομέτρους και β. Ποιες ενέργειες μπορούν να αναλάβουν οι οπτομέτρους **αυτόνομα**, στο πλαίσιο των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους.

- Στο Εξειδικευμένο Κέντρο Οπτομετρών του Οφθαλμολογικού Νοσοκομείου Ρότερνταμ, έχουν αναπτυχθεί **σαφή πρωτόκολλα παραπομπής**, που διευκρινίζουν την ανακατανομή καθηκόντων και ευθυνών κατά τη διάρκεια και μετά την παράδοση της φροντίδας από τους οφθαλμιάτρους στους οπτομέτρους.
- Το **πρωτόκολλο παρακολούθησης** του κέντρου περιλαμβάνει: α. Συγκεκριμένες δραστηριότητες και απαιτούμενες δεξιότητες και β. Οδηγίες για παραπομπές, φαρμακευτικές αγωγές (διά μέσου γιατρού), και τεκμηρίωση στο ιατρικό αρχείο
- Τέλος, **διασφαλίστηκε η σωστή και διαφανής ενημέρωση** των ασθενών και των πολιτών για τις αλλαγές στους ρόλους και τις ευθύνες των επαγγελματιών υγείας.

THE NETHERLANDS (TWENTE REGION)

Expanded Eye Care Collaboration

Co-funded by
the European Union

Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

GRANT AGREEMENT NUMBER – 10111173

Ολλανδία (Περιοχή Twente) – Διευρυμένη Συνεργασία στην Οφθαλμολογία

Θεωρητικό υπόβαθρο: Οι οφθαλμίατροι και οι οπτομέτρες στην περιοχή Twente διερεύνησαν μοντέλα συνεργατικής φροντίδας για να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη ζήτηση. Η ζήτηση για οφθαλμολογική φροντίδα στην περιοχή Twente — και σε όλη την Ολλανδία — αναμένεται να διπλασιαστεί ή και να τριπλασιαστεί μέσα στα επόμενα τρία χρόνια λόγω γήρανσης του πληθυσμού, επιβαρύνοντας τους ήδη περιορισμένους γενικούς ιατρούς (GPs) και οφθαλμιάτρους και αυξάνοντας σημαντικά τους χρόνους αναμονής.

Επειδή οι περισσότεροι Ολλανδοί γενικοί ιατροί δεν διαθέτουν εξειδικευμένη εκπαίδευση και τον απαραίτητο διαγνωστικό εξοπλισμό, συνήθως παραπέμπουν ασθενείς με οφθαλμολογικά προβλήματα σε οφθαλμιάτρους νοσοκομείων. Ωστόσο, έλεγχοι που έγιναν στο Medisch Spectrum Twente (MST) και στο Hospital Group Twente (ZGT) έδειξαν ότι πολλές από αυτές τις παραπομπές δεν είναι απαραίτητες και ότι εξειδικευμένοι οπτομέτρες μπορούν να αναλάβουν με ασφάλεια τις περισσότερες από τις μη πολύπλοκες περιπτώσεις.

Δομή και προϋποθέσεις: Στην περιοχή Twente, ο γενικός ιατρικός φορέας THOON, σε συνεργασία με οφθαλμιάτρους από τα νοσοκομεία MST και ZGT, δημιούργησε ένα πλαίσιο ανακατανομής καθηκόντων (task-shifting) που κατευθύνει απλά οφθαλμολογικά περιστατικά από τους γενικούς ιατρούς σε εννέα οπτομέτρες, πιστοποιημένους από την OVN και με πτυχίο bachelor.

Οι ασθενείς χρειάζονται ψηφιακή παραπομπή από τον γενικό ιατρό, εξετάζονται μέσα σε περίπου δύο εβδομάδες και δεν πληρώνουν συμμετοχή (απαλλαγή). Ο οπτομέτρης ενημερώνει τον γενικό ιατρό για τα αποτελέσματα και παραπέμπει σε οφθαλμίατρο μόνο όταν είναι απαραίτητο.

Η Ολλανδική οργάνωση ασθενών με οφθαλμολογικά προβλήματα υποστηρίζει αυτήν την πρωτοβουλία ως μοντέλο παροχής υψηλής ποιότητας και γρήγορης πρόσβασης σε οφθαλμολογική φροντίδα, που μειώνει την πίεση τόσο στους γενικούς ιατρούς όσο και στους ειδικούς των νοσοκομείων.

Πεδίο εφαρμογής πιλοτικού προγράμματος: Ο γενικός στόχος είναι να δημιουργηθεί κοινό πλαίσιο φροντίδας που θα επιτρέπει στους οπτομέτρες να διαχειρίζονται σταθερούς ασθενείς, ενώ οι οφθαλμίατροι θα ασχολούνται με πιο πολύπλοκες περιπτώσεις.

Βασικά οφέλη του πλαισίου συνεργασίας γενικών ιατρών (GP) και οπτομέτρων στην περιοχή Twente αφορούν στην:

- Παροχή οφθαλμολογικής φροντίδας πιο κοντά στον τόπο διαμονής των ασθενών, από ειδικούς, δηλαδή έμπειρους οπτομέτρους, χωρίς οικονομική επιβάρυνση για τους ασθενείς.
- Μείωση των παραπομπών στα νοσοκομεία και συντόμευση των χρόνων αναμονής, ώστε οι οφθαλμίατροι να επικεντρώνονται στις πραγματικά πολύπλοκες περιπτώσεις.
- Απλοποιημένη επικοινωνία με “κοινή γλώσσα” μεταξύ γενικού ιατρού, οπτομέτρη και ειδικού, με τακτική ενημέρωση του γενικού ιατρού.
- Ταχύτερες και λιγότερο απαιτητικές επισκέψεις για τους ασθενείς.
- Δυνατότητα για τους γενικούς ιατρούς να χρεώσουν δεύτερη επίσκεψη μετά την διάγνωση του οπτομέτρη — όλα αυτά αποτελούν παραδείγματα της πολιτικής «η σωστή φροντίδα στο σωστό μέρος».

Ανάλυση καθηκόντων: Οι αρμοδιότητες εστιάζονται σε προβλήματα όρασης και διάγνωσης, με τους οπτομέτρους να αναλαμβάνουν τις περιπτώσεις χαμηλού κινδύνου ακολουθώντας συγκεκριμένες οδηγίες.

Οι γενικοί ιατροί παραπέμπουν ασθενείς με σταδιακή απώλεια όρασης, κόκκινα ή ξηρά μάτια, ορθοπτικά προβλήματα παιδιών ηλικίας 8-12 ετών ή υψηλή ενδοφθάλμια πίεση σε έμπειρους οπτομέτρους εξοπλισμένους με OCT (Οπτική Τομογραφία Συνοχής).

Αυτοί οι οπτομέτρους πραγματοποιούν εξετάσεις με σχισμοειδή λυχνία και OCT και, ενώ πάντα παραπέμπουν σοβαρές περιπτώσεις, παίρνουν αποφάσεις για τα πιο συνηθισμένα προβλήματα. Στην πράξη, πάνω από το 75% των παραπομπών λύνονται χωρίς να χρειαστεί η εμπλοκή οφθαλμίατρου (π.χ. συμβουλές υγιεινής για κόκκινο μάτι, ενυδατικές σταγόνες για ξηρό μάτι).

Όλοι οι συμμετέχοντες οπτομέτρους είναι μέλη του Μητρώου Ποιότητας Παραϊατρικών και πραγματοποιούν τακτικές συνεδρίες αξιολόγησης των περιστατικών για να διατηρούν υψηλά τα πρότυπα ποιότητας.

Ευκαιρίες και περιορισμοί: Το 2022, οι γενικοί ιατροί στην περιοχή Twente είχαν ήδη παραπέμψει πάνω από 4.200 περιστατικά οφθαλμολογικής φροντίδας σε συμμετέχοντες οπτομέτρους. Περίπου το 80% αυτών διαχειρίστηκαν πλήρως σε πρωτοβάθμιο επίπεδο φροντίδας. Οι περισσότερες παραπομπές αφορούσαν σταδιακή απώλεια όρασης, ή χρόνια ξηροφθαλμία.

Οι οφθαλμίατροι αναφέρουν ότι αυτό αποδεσμεύει θέσεις στα νοσοκομεία για πραγματικά σύνθετες περιπτώσεις, ενώ οι γενικοί ιατροί μπορούν να κλείνουν ραντεβού μέσα σε δύο εβδομάδες.

Η υποστήριξη από τους ασφαλιστές και οι συντομότεροι χρόνοι αναμονής στο μέλλον αποτελούν επιπλέον οφέλη.

Τα εμπόδια που παραμένουν περιλαμβάνουν την όχι τόσο αποτελεσματική διαλογή (triage) από τους γενικούς γιατρούς (GPs) και τη δυσφορία ορισμένων ασθενών να επισκεφθούν έναν επαγγελματία που δεν γνωρίζουν.

Αυτό δείχνει την ανάγκη για **καλύτερες κατευθυντήριες οδηγίες παραπομπής** και για **ενημέρωση των ασθενών** σχετικά με τον ρόλο του οπτομέτρη.

Κύρια ευρήματα από την εθνική έρευνα στην Ολλανδία: Μετά από συνεντεύξεις με προσωπικό και ασθενείς στο Νοσοκομείο Όρασης του Ρότερνταμ και στην περιοχή Twente, διεξήχθη εθνική έρευνα μεταξύ των Ολλανδών οπτομετρών (Ιούλιος–Σεπτέμβριος 2023), σε συνεργασία με τον Σύλλογο Οπτομετρών. Η έρευνα, βασισμένη σε εργαλεία που αναπτύχθηκαν για τα πιλοτικά προγράμματα TaSHI στη Λιθουανία και την Ιταλία, στόχευε στην σύγκριση μεταξύ χωρών. Συγκεντρώθηκαν 112 απαντήσεις, που αντιπροσωπεύουν περίπου το 11% όλων των ενεργών οπτομετρών στην Ολλανδία.

Τα βασικά αποτελέσματα ήταν:

- Το **69%** των οπτομετρών έχουν άμεση εμπειρία με την ανακατανομή καθηκόντων από οφθαλμιάτρους.
- Το **94%** βλέπει θετικά αυτή την ανακατανομή στην πρακτική τους.
- Το **41%** αναφέρει μείωση στους χρόνους αναμονής των ασθενών.
- Το **70%** πιστεύει ότι η ανακατανομή καθηκόντων μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση της εθνικής έλλειψης οφθαλμιάτρων.
- Το **52%** σημειώνει αύξηση στον φόρτο εργασίας τους.
- Το **56%** αναφέρει βελτίωση στην ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας

κύριες αναφορές

- TaSHI Project. *The Project – Empowering EU Health Policies on Task Shifting*. Available at: <https://tashiproject.eu/the-project/>.
- TaSHI Project - D5.1 CASE STUDIES OF IMPLEMENTATION SITES Available at: [D5.1-Case-studies-of-implementation-sites.pdf](#)
- TaSHI Project - D5.2 GUIDEBOOK ON TASK SHIFTING Available at: [D5.2-Guidebook-on-task-shifting revised final ISBN.pdf](#)

